

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาปัญหาวิจัย

การพัฒนาประเทศไทยในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา มุ่งนำแนวคิดตะวันตกมาใช้ในการพัฒนา และบริหารประเทศ โดยให้ความสำคัญกับภาคอุตสาหกรรม ลดความสำคัญภาคเกษตรกรรม อันเป็น อาชีพหลักของประชาชน ทำให้ระบบเศรษฐกิจขาดความสมดุล ทำให้แรงงานส่วนใหญ่เข้าสู่เมือง เพื่อ รับจ้างและประกอบอาชีพในภาคอุตสาหกรรม ส่งผลให้ประเทศไทยเข้าสู่ภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจ มีสถาบันการเงินและหน่วยงานธุรกิจอยู่ในฐานะล้มละลาย มีภาระต้องชำระหนี้ต่างประเทศจำนวนมาก สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะวิกฤติเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540

จากวิกฤตการณ์เศรษฐกิจของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2540 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางออกของปัญหาแก่พสกนิกร ชาวไทย โดยพระราชทานแนวทางในการแก้ไขวิกฤตการณ์ภายใต้ชื่อ “เศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งเป็น แนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึง ระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง เพื่อให้ประชาชนรอดพ้น จากวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้การเปลี่ยนแปลง ต่างๆ ดังกระแสพระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 4 ธันวาคม พ.ศ. 2540 ที่ตรัส ว่า

“...การจะเป็นเสือนั้นไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่เรามีเศรษฐกิจแบบพอมี พอกิน แบบพอมี พอกิน นั้นหมายความว่า อุ้มชูตัวเองได้ ให้มีพอเพียงกับตัวเอง อันนี้ก็เคยบอกว่าการพอเพียงนี้ไม่ได้ หมายความว่า ทุกครอบครัวจะต้องผลิตอาหารของตัว จะต้องทอผ้าใส่เอง อย่างนั้นมันกินไป แต่ว่า ในหมู่บ้านหรือในอำเภอ จะต้องมีความพอเพียงพอสมควร บางสิ่งบางอย่างที่ผลิตได้มากกว่าความ ต้องการ ก็ขายได้ แต่ขายในที่ไม่ห่างไกลเท่าไร ไม่ต้องเสียค่าขนส่งมากนัก อย่างนี้ท่านนักเศรษฐกิจ ต่าง ๆ ก็มาบอกว่าล้าสมัย จริง อาจจะไม่ล้าสมัย คนอื่นเขาต้องมีการเศรษฐกิจ ที่ต้องมีการแลกเปลี่ยน เรียกว่าเป็นเศรษฐกิจการค้า ไม่ใช่เศรษฐกิจความพอเพียง...”

จากพระราชดำรัสดังกล่าว สรุปความหมายได้ว่า การจะเป็นผู้ที่ยิ่งใหญ่ได้นั้น จะต้องรู้จักพอ มี พอกิน เป็นปรัชญาที่ชี้ให้เห็นแนวทางการดำรงชีวิตและการปฏิบัติตนของคนในทุกระดับ ตั้งแต่ ระดับบุคคล ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐบาล เพื่อการบริหารและพัฒนาประเทศให้ ดำเนินไปในทางสายกลางด้วยความรอบรู้รอบคอบและความระมัดระวังอย่างมีคุณธรรม (สำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2551)

ท่ามกลางภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจเมื่อปี พ.ศ. 2540 เช่นนี้ ประชาชนชาวไทยได้รับพระมหา กรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ได้ทรง พระราชทานพระบรมราโชวาทแก่ประชาชนชาวไทย ถึงความสำคัญในการปรับทิศทางการพัฒนา ประเทศตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง และทรงพระราชทานหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็น แนวทางดำเนินชีวิต ซึ่งต่อมา หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ทรงพระราชทานให้แก่ปวงชนชาวไทย

ได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางจากทุกภาคส่วน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2551) จนเป็นที่รู้จักกันในทางปฏิบัติว่า ศาสตร์พระราชา

ศาสตร์พระราชา จึงได้รับการน้อมนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศไทย เพื่อนำไปสู่ความเจริญอย่างยั่งยืน เริ่มจากการที่คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ทำการปรับปรุงทิศทางการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1-12 โดยแต่ละแผนมีสาระสำคัญโดยย่อ ดังนี้

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 (2504-2509) เน้นการลงทุนด้านปัจจัยโดยสร้างทางเศรษฐกิจ เช่น ไฟฟ้า ประปา ระบบสื่อสารโทรคมนาคม

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 2 (2510-2514) เน้นการลงทุนด้านปัจจัยขั้นพื้นฐานต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 การสำรวจและนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ในการผลิต

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 (2515-2519) เน้นพัฒนาท้องถิ่นชนบทและกระจายความเจริญไปสู่ชนบท การออก พ.ร.บ. การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (พ.ศ. 2518)

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4 (2520-2524) เน้นส่งเสริมการลงทุน ขยายการผลิต รักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 (2525-2529) เน้นการแก้ไขปัญหาความยากจนของประชากรในชนบท ปรับปรุงโครงสร้างการผลิตและสังคม

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 (2530-2534) เน้นโครงการอุตสาหกรรม การขยายตัวให้มีแผนรองรับเพื่อการขยายตัว 10 แผน

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 (2535-2539) เน้นการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 เน้นการรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 (2540-2544) เน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยการขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานจาก 9 ปี เป็น 12 ปี ใน ปี 2544 เสริมสร้างเศรษฐกิจและลดการเหลื่อมล้ำของรายได้

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 (2545-2549) เน้นปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาและบริหารประเทศ โดยยึดหลักทางสายกลาง เพื่อให้ประเทศรอดพ้นจากวิกฤต สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง และนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุล มีคุณภาพและยั่งยืน ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และสถานการณ์เปลี่ยนแปลงต่าง ๆ คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นปรัชญาในการจัดทำแผน เพื่อให้สังคมในทุกระดับชั้น เกิดความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และนำไปเป็นพื้นฐาน และแนวทางในการดำเนินชีวิต ตลอดจนการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไปสู่ความสมดุลยั่งยืน และมีภูมิคุ้มกันที่ดี (จิราวุธ อิศรางกูร ณ อยุธยา และคณะ, 2548)

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 (2550-2554) เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนชาวไทยจากทุกภาคส่วนทุกหมู่เหล่า ทุกภูมิภาคทั่วประเทศ มาร่วมกันดำเนินการ และเห็นพ้องร่วมกันอัญเชิญ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นแนวทางปฏิบัติ ควบคู่ไปกับการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มีคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาอย่างจริงจัง เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้เกิดความสมดุล เป็นธรรมและยั่งยืน มุ่งสู่ “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน” สร้างความสมดุลระหว่าง 3 ทุน คือ ทุนเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 (2555-2559) เน้นการเตรียมความพร้อมให้แก่คน สังคม และเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม สามารถพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าต่อไปเพื่อประโยชน์สุขที่ยั่งยืนของสังคมไทยตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 เพิ่มความเชื่อมโยงอีก 6 ทู่น คือ ทู่นกายภาพ ธรรมชาติ สังคม มนุษย์ การเงิน และวัฒนธรรม (สุตชญา สุทธิศร , 2554)

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564) ได้น้อมนำหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9–11 เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและช่วยให้สังคมไทยสามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคง เกิดภูมิคุ้มกัน และมีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสม ส่งผลให้การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุล มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

การจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ครั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้จัดทำบนพื้นฐานของกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560–2579) ซึ่งเป็นแผนหลักของการพัฒนาประเทศ และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) รวมทั้งการปรับโครงสร้างประเทศไทยไปสู่ประเทศไทย 4.0 อันเป็นหลักการพัฒนาประเทศที่สำคัญในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ได้ยึดหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” “การพัฒนาที่ยั่งยืน” และ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” ที่ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9-11 และยึดหลักการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ลดความเหลื่อมล้ำและขับเคลื่อนการเจริญเติบโตจากการเพิ่มผลผลิตการผลิตบนฐานการใช้ภูมิปัญญาและนวัตกรรมของประเทศ

เมื่อกล่าวโดยภาพรวมแล้วประเทศได้ใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมาแล้ว 11 ฉบับ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 - 2560 (ปัจจุบันแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12) ทำให้ประเทศไทยพัฒนามาโดยลำดับ ทั้งทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 เริ่มใช้ สมัย ฯพณฯ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรี โดยเน้นการลงทุนพัฒนาปัจจัยขั้นพื้นฐาน แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 เริ่มมีการวางแผนครบครันครั้งแรก แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 เศรษฐกิจไทยขยายตัวสูงสุด และแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ประเทศไทยเกิดวิกฤติเศรษฐกิจและมาฟื้นตัวในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 - 12 ได้อัญเชิญปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของรัชกาลที่ 9 มาเป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศ และถือคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ด้วยพระอัจฉริยภาพและพระปรีชาสามารถองค์ทั้งในประเทศและต่างประเทศจึงถวายรางวัลแด่พระองค์ท่านมากมาย และให้พระสมัญญานามว่า “พระมหากษัตริย์นักพัฒนาผู้ยิ่งใหญ่” หรือจะเรียกการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 เป็นต้นมาว่า “ศาสตร์พระราชา” ก็คงจะไม่เกินความเป็นจริง เพราะเป็นการสืบสานศาสตร์พระราชามาตามลักษณะของศาสตร์ที่รัชกาลที่ 9 ทรงวางหลักการไว้

ลักษณะของศาสตร์ที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ทรงดำเนินการและวางหลักการไว้มี 3 ลักษณะ ดังนี้

1. การสอนหรือชี้แนะ ได้ทรงใช้โอกาสต่างๆในการปลูกฝังความรู้ คุณธรรม ศีลธรรม จริยธรรม ปลูกฝังความคิดการประพฤติปฏิบัติตน

2. **การแก้ปัญหา** ทรงนำปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นมาพิจารณาแก้ไขโดยผ่านโครงการต่างๆกว่าสี่พันโครงการครอบคลุมการแก้ไขปัญหาด้านน้ำ ดิน ป่า สิ่งแวดล้อม สุขภาพ การประกอบอาชีพ พลังงาน การจราจร การสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์ หรือนวัตกรรมใหม่ๆ

3. **การให้ความยั่งยืน** ทรงแก้ไขปัญหาเฉพาะกรณีแล้วยังทรงค้นคว้าหาหลักการและวิธีการที่จะสร้างความยั่งยืนให้แก่พสกนิกรโดยได้พระราชทานหลักการสำคัญ 2 อย่าง ได้แก่ 1) เกษตรทฤษฎีใหม่ 2) ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงปรากฏเป็นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ.2517 และได้ทรงเปรียบเทียบเศรษฐกิจพอเพียงเหมือนเสาเข็ม พระองค์ได้ทรงมีพระราชดำรัสว่า “บ้านเรือนถ้าจะให้มั่นคงต้องมีเสาเข็มแต่เสาเข็มอยู่ที่ดิน เพราะฉะนั้น จะไม่มีใครเห็นจะล้มบอบทาบเกี่ยวกับเสาเข็ม ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเหมือนเสาเข็มที่เป็นรากฐานแห่งความมั่นคงแต่มองไม่เห็น ถ้าพื้นฐานคนไม่มีความอยู่ดี กินดี ตามอัตภาพแล้ว ไปสร้างอะไรที่ใหญ่โตบนสิ่งที่ไม่มีความมั่นคงจะล้มลงมาง่าย”

จากการเรียนรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง นำมาสู่การเรียนรู้ศาสตร์พระราชา โดยฝ่ายโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเป็นส่วนหนึ่งที่ทุกคนสามารถนำหลักการนี้มาใช้ได้อย่างเหมาะสมกับแก้ปัญหาได้อย่างง่ายๆ จึงมีการศึกษาเรียนรู้ศาสตร์พระราชา ในมิติต่างๆ ต่อไปนี้

1. ในมิติเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา แนวทางการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาในมิติ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” เป็นหลักการที่ได้พระราชทานเพื่อการแก้ไขปัญหาด้านต่างๆของประเทศ

2. ในมิติภูมิสังคม มีพระราชดำริให้จัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำรินี้ในภูมิภาคต่างๆเพื่อค้นคว้าวิจัยแสวงหารูปแบบการพัฒนาที่เหมาะสมกับสภาพภูมิสังคม

3. ในมิติหลักการทรงงาน 23 ข้อ การที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้รวบรวมและจัดทำสรุปไว้ ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ	2. ระเบิดจากข้างใน	3. แก้ปัญหาจากจุดเล็ก
4. ทำตามลำดับขั้น	5. ภูมิสังคม	6. องค์กรรวม
7. ไม่ติดตำรา	8. ประหยัดเรียบง่ายได้ประโยชน์สูงสุด	
9. ทำให้ง่าย	10. การมีส่วนร่วม	11. ประโยชน์ส่วนรวม
12. บริการที่จุดเดียว	13. ใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ	
14. ใช้ธรรมชาติปราบธรรมชาติ	15. ปลุกป่าในใจคน	16. ขาดทุนคือกำไร
17. การพึ่งตนเอง	18. พออยู่พอกิน	19. เศรษฐกิจพอเพียง
20. ความซื่อสัตย์สุจริตจริงใจต่อกัน		21. ทำงานอย่างมีความสุข
22. ความเพียร	23. รู้รักสามัคคี	

(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2551)

4. ในมิติการสร้างคนด้วยการศึกษาและการเรียนรู้ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นศูนย์รวมของการศึกษาค้นคว้าทดลองวิจัยและแสวงหาแนวทางและวิธีการพัฒนาด้านต่างๆที่เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและการประกอบอาชีพของราษฎรที่อาศัยอยู่ในภูมิภาคนั้นๆ ปัจจุบันศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำรินี้มี 6 ศูนย์กระจายอยู่ใน 4 ภาค

5. ในมิติหลัก 3 ป. คือ 1) ปฏิบัติ : ทรงทำให้เห็นเป็นประจักษ์ในด้านการทรงงานเพื่อแก้ไข ปัญหาแก้พสกนิกร 2) ปริยัติ : ทรงสอนให้เรียนตามที่ทรงสอนและสามารถทำได้จริงโดยในส่วนของ ปริยัติเป็นการให้ความสำคัญในการศึกษา 3) ปฏิเวธ : ผลจากการกระทำแสดงให้เห็นผลเป็นที่ ประจักษ์เพื่อขับเคลื่อนศาสตร์พระราชารายออกไปสู่ประชาชนทั้งในส่วนของปฏิบัติและปริยัติที่ได้ทรงทำ มาตลอดอย่างต่อเนื่องยาวนาน (ศาสตราจารย์กิตติคุณวิชญ์ เครืองาม , 2560)

ด้วยการเรียนรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง การเรียนรู้ศาสตร์พระราชาราย กลายเป็นแนวความคิดที่ สำคัญ สำคัญตรงไหน ก็ตรงที่การพัฒนาที่เน้นคนเป็นศูนย์กลางและการสร้างอาชีพที่หลากหลาย นำมาสู่วิถีการพัฒนาทางเลือก ที่ทั่วโลกให้การยอมรับ โดยหลายประเทศแสดงความต้องการให้นำ องค์ความรู้ “ศาสตร์พระราชาราย” ไปปรับใช้ในงานพัฒนาชุมชนชนบท จนเกิดผลเป็นรูปธรรมได้รับการ ยอมรับและมีการขยายผลไปยังหลายประเทศและอาจกล่าวได้ว่าเป็นอีกหนึ่งแนวทางสำคัญของการ พัฒนาเพื่อความยั่งยืนที่ประชาคมโลกกำลังแสวงหาสำหรับศตวรรษที่ 21 นี้ (ม.ร.ว. ดิศน์ดดา ดิสกุล ,2558)

จึงพอสรุปได้ว่า จากความสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ การสืบสาน ศาสตร์พระราชาราย ลักษณะศาสตร์พระราชาราย การเรียนรู้ศาสตร์พระราชาราย และแนวคิดศาสตร์พระราชาราย ดังกล่าวมา มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี กรุงเทพมหานคร ได้กำหนดปณิธานไว้ว่า “เป็น สถาบันอุดมศึกษา เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่เสริมสร้างพลังปัญญาของแผ่นดิน ฟื้นฟูพลังการเรียนรู้ เชิดชู ภูมิปัญญาท้องถิ่น สร้างสรรค์ศิลปวิทยา เพื่อความเจริญก้าวหน้าอย่างมั่นคงและยั่งยืนของปวง ชน มีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อย่างสมดุลและยั่งยืน จึงมีวัตถุประสงค์ในการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ คุณธรรม นำการพัฒนาท้องถิ่น ด้วยการเป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข รักท้องถิ่นและความเป็นไทย โดยมีคุณลักษณะบัณฑิตที่พึง ประสงค์ 9 ประการ โดยเฉพาะในข้อ 8 ว่า “ศึกษา วิจัย ส่งเสริม และสืบสานโครงการอันเนื่องมาจาก พระราชดำริและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง...” (วงศกร เพิ่มผล, 2558)

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี กรุงเทพมหานคร จึงมีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนให้นักศึกษามี จิตสำนึกที่จะสืบสานศาสตร์พระราชารายสำหรับการดำเนินชีวิตตามบทบาท ภาระหน้าที่ต้องรับผิดชอบ ตามวาระโอกาสที่มาถึง บทบาทหน้าที่ที่ได้รับจากการยอมรับ บทบาทที่สร้างขึ้นด้วยตนเองเช่น การ รับหน้าที่เป็นพ่อแม่ เป็นหัวหน้าครอบครัว เป็นผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ประชาชนในหมู่บ้าน ความสำคัญของบทบาทหน้าที่การทำงานต้องมีภาวะเปี่ยมและองค์การที่มั่นคงคอยช่วยรับนโยบายให้ สอดคล้องกับกฎหมายของบ้านเมือง แต่ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมนั้น รวมถึงการร่วมด้วยช่วยกันในด้าน ความคิดเห็น การบริหารจัดการ ตลอดจนการเสียสละเวลาอาคารสถานที่ปัจจัยอื่นๆ ในการดำเนิน กิจกรรม เพื่อบรรลุเป้าหมาย จุดมุ่งหมายหนึ่งของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ (สศช.) ในการที่จะขับเคลื่อนศาสตร์พระราชาราย โดยนักศึกษาได้ใช้ความพยายามหรือใช้ ทรัพยากรบางอย่างของตน เช่น ความคิด ความรู้ ความสามารถ แรงงาน เงินทุน วัสดุ ดังนั้น การมี ส่วนร่วมจึงเป็นได้ทั้งวิธีการซึ่งนำไปสู่การพัฒนาและเป็นเป้าหมายของการพัฒนาด้วย (รัฐพงศ์ บุญญา นูวัตร, รายงานวิจัย, 2552)

ด้วยเหตุที่มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี มีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนให้นักศึกษามีจิตสำนึกใน การสืบสานศาสตร์พระราชาราย จึงสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลในปัจจุบัน ที่ให้ความสำคัญกับการมี

ส่วนร่วมของประชาชนเป็นอย่างมาก เริ่มตั้งแต่การมีส่วนร่วมในการค้นปัญหา การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและติดตามผล และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ฯลฯ ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนกำลังเป็นกระแสที่ได้รับความสนใจจากหน่วยงานและองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและ ภาคเอกชน ส่วนอุปสรรคและปัญหาของประชาชนขาดความสนใจ หรือขาดการมีส่วนร่วมทางการเมือง รัฐบาลจึงมีแนวนโยบายที่เป็นปัจจัยที่เป็นสิ่งจูงใจให้ประชาชนในท้องถิ่นหรือชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชนในลักษณะร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ โดยการนำศาสตร์พระราชาไปสู่การพัฒนาที่ตรงเป้าหมาย เกิดความชอบธรรมอันนำมาซึ่งประโยชน์แก่ประชาชนชาวไทยและชาวโลกอย่างแท้จริง

จวบกระทั่งเมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2559 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร ทรงสวรรคต ศาสตร์พระราชา จึงได้รับความสนใจจากสังคมไทยและภายนอกอย่างกว้างขวาง เพราะสามารถประยุกต์ใช้ได้กับทุกหน่วยงาน ชุมชนและองค์กรต่างๆ ให้สามารถดำเนินงานอยู่ได้ท่ามกลางสังคมและสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม เป็นแนวทางในการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่รัฐในการบริหารและพัฒนาประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง เพื่อก้าวทันต่อความเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคโลกาภิวัต (อาคม เติมพิทยาไพสิฐ, 2554) โดยเฉพาะกับสังคมไทยที่ก้าวเข้าสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0 เป็นการเริ่มต้นให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการพัฒนาท้องถิ่นและชุมชน ด้วยการนำศาสตร์พระราชามาส่งเสริมในการพัฒนา เพื่อบังเกิดผลลัพธ์ภายใต้ยุทธศาสตร์อยู่ดี มีสุข ตามนโยบายการพัฒนา 6 ด้าน คือ 1) ด้านการลดรายจ่าย 2) ด้านการเพิ่มรายได้ 3) ด้านการประหยัด 4) ด้านการเรียนรู้ 5) ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และ 6) ด้านการเอื้ออารีต่อกัน (ปรัชญา เวสารัชช, รายงานวิจัย, 2558) และมีการขยายผลไปสู่ความยั่งยืนโดยมีนักศึกษาต้นแบบ ในการขับเคลื่อนกระบวนการส่งเสริม การพัฒนามหาวิทยาลัย ด้วยการสร้างความรู้ ความสามารถของนักศึกษา ตามศาสตร์พระราชาแก่ตนเอง ชุมชน สังคม พัฒนาทักษะการดำรงชีวิตและขับเคลื่อนพฤติกรรมด้วยการมีส่วนร่วมของตนตามบริบทของสังคมนั้น ๆ

ดังนั้น การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงมุ่งประเด็นสำคัญคือการสืบสานพระราชปณิธาน ศาสตร์พระราชา ในการนำมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี กรุงเทพมหานคร ตามโครงการของศาสตร์พระราชา เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาตนเอง สังคม ประเทศ และบูรณาการในส่วนที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ให้สัมฤทธิ์ผลในปัจจุบันและอนาคต ต่อไป

1.2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความตั้งใจที่จะสืบสานพระราชปณิธานศาสตร์พระราชาของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความตั้งใจที่จะดำเนินชีวิตตามศาสตร์พระราชาของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี กรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาแนวคิดในการสืบสานพระราชปณิธานศาสตร์พระราชา ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี กรุงเทพมหานคร

1.3. ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ แบ่งขอบเขตการศึกษาออกเป็น 4 ด้าน คือ

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.1 ศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับ ความตั้งใจที่จะสืบสานพระราชปณิธานศาสตร์พระราชานักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี กรุงเทพมหานคร

1.2 ศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความตั้งใจที่จะดำเนินชีวิตตามศาสตร์พระราชานักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี กรุงเทพมหานคร

1.3 ศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับ แนวคิดในการสืบสานพระราชปณิธานศาสตร์พระราชานักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี กรุงเทพมหานคร

นอกจากการศึกษาด้านเนื้อหาทั้ง 3 นี้ ยังได้ทำการศึกษาในประเด็นที่สำคัญ 2 ส่วน คือ เจริญปริมาณ และเชิงคุณภาพ

1. การศึกษาเชิงปริมาณ ได้แก่ การแจกแบบสอบถามแก่กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้จากการสุ่มโดยใช้เทคนิคการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง อย่างง่าย จำนวน 320 คน

2 การศึกษาเชิงคุณภาพ โดยกำหนดการศึกษา แบ่งออกเป็น 3 ชั้น ดังนี้

ชั้นที่ 1 การสัมภาษณ์ (Interview) โดยการสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวแทนนักศึกษา 4 ชั้นปี คือปี 1 – ปี 4 จำนวน 40 คน ได้แก่ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 10 คน คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 10 คน คณะวิทยาการจัดการ 10 คน และคณะครุศาสตร์ 10 คน

ชั้นที่ 2 การสนทนากลุ่ม (Focus group) โดยการสนทนากลุ่มแบบร่วม 40 คน แต่แยกตามคณะ จำนวน 4 คณะ คือคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 10 คน คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 10 คน คณะวิทยาการจัดการ 10 คน และคณะครุศาสตร์ 10 คน

ชั้นที่ 3 การสรุป วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล และแปลผล

2. ขอบเขตด้านประชากร และกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาภาคปกติ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี กรุงเทพมหานคร ทุกคณะ ทุกชั้นปี รวมจำนวน 5,381 คน ขนาดกลุ่มตัวอย่าง ที่ได้จากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มอย่างง่ายตามตารางของ เคซี และมอร์แกนต์ จำนวน 320 คน

3. ขอบเขตด้านพื้นที่ ได้แก่

นักศึกษาภาคปกติ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี กรุงเทพมหานคร

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

เป็นเวลา 1 ปี เริ่มตั้งแต่ 14 กรกฎาคม พ.ศ. 2560 – 13 กรกฎาคม 2561

1.4 ตัวแปรในการวิจัย

1. ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม คือ

1.1 ข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ คณะ ปีที่ศึกษา อาชีพของผู้ปกครอง จำนวนสมาชิกในครอบครัว รายได้รวมของครอบครัว จำนวนเงินค่าใช้จ่ายที่ได้รับต่อเดือน และที่อยู่อาศัยในระหว่างการเรียน

1.2 การศึกษาเรียนรู้ศาสตร์พระราชานักศึกษา ประกอบด้วย การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับศาสตร์พระราชานักศึกษา และการได้เรียนรู้ศาสตร์พระราชานักศึกษาจากการรับฟังข้อมูล/ข่าวสาร การเข้ารับ

การฝึกอบรม/การอบรมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน การร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการเผยแพร่ความรู้

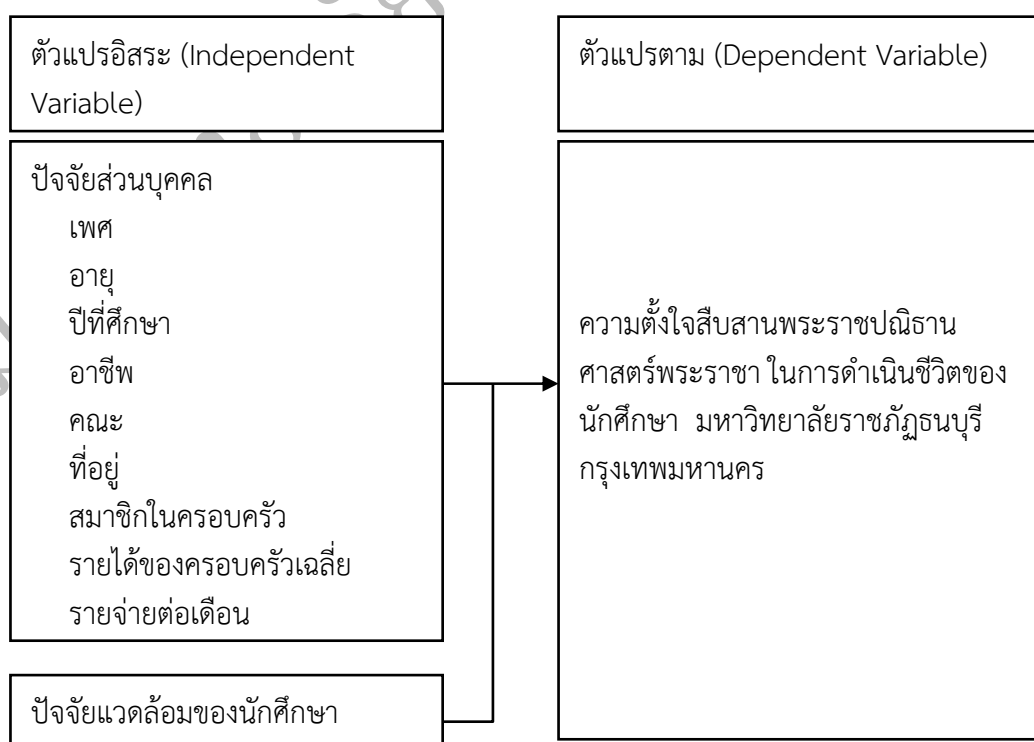
1.3 ความรู้เกี่ยวกับศาสตร์พระราชา ประกอบด้วย ความเข้าใจในศาสตร์พระราชา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การนำไปประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวัน ในการสร้างอาชีพ การนำไปช่วยเหลือบุคคลอื่นในชุมชน

1.4 เจตคติต่อศาสตร์พระราชา ประกอบด้วย ความเชื่อ ความรู้สึก พฤติกรรม ที่มีต่อเป้าหมายด้วยอารมณ์ชอบหรือไม่ชอบ ถูกใจหรือไม่ถูกใจ เห็นด้วยไม่เห็นด้วย

2. ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ ศึกษาความตั้งใจที่จะสืบสานศาสตร์พระราชาในการดำเนินชีวิตของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี ตามแนวทางศาสตร์พระราชานำมา ถ่ายทอด นำมาใช้ครอบครัว นำประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

1.5 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความตั้งใจสืบสานพระราชปณิธานศาสตร์พระราชา ในการดำเนินชีวิตของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี กรุงเทพมหานคร จึงได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ตารางที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

1.6 ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ได้แนวทางส่งเสริมความตั้งใจที่จะสืบสานพระราชปณิธานศาสตร์พระราชา ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
2. ได้ทราบปัจจัยสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับความตั้งใจที่จะดำเนินชีวิตตามศาสตร์พระราชา ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรีเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่เหมาะสม
3. ได้ทราบแนวความคิดที่จะสืบสานพระราชปณิธานศาสตร์พระราชา ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลสำหรับการส่งเสริมการสืบสานศาสตร์พระราชา

1.7 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

ผู้ศึกษาวิจัยได้ให้คำนิยามศัพท์ เพื่อความเข้าใจของการศึกษาวิจัย ดังนี้

ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับศาสตร์พระราชา หมายถึง องค์ความรู้ทุกอย่าง ไม่จำกัดว่าสำคัญหรือไม่สำคัญ ความรู้ทั่วไป ความรู้ที่ได้มาและได้ผ่านการใช้จากประสบการณ์มาแล้ว หรือจากโครงการตามพระราชดำริต่าง ๆ ภูมิปัญญาที่จะป้องกันหรือแก้ไขปัญหา เพื่อประโยชน์สุขแก่มนุษยชาติให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมั่นคง สันติสุข และยั่งยืน

การเรียนรู้เกี่ยวกับศาสตร์พระราชา หมายถึง การลงมือกระทำ ได้แก่ โครงการกั้นหันน้ำชัยพัฒนา โครงการแก้มลิง โครงการชั่งหัวมัน เป็นต้น เป็นตำราแห่งชีวิตเพราะสามารถนำไปสู่การปฏิบัติและลงมือกระทำ ตามทฤษฎีใหม่หรือปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เจตคติเกี่ยวกับศาสตร์พระราชา หมายถึง แนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การสร้างความเข้มแข็งจากภายใน และการพึ่งพาตนเอง เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา ไม่คำนึงถึงเรื่องสภาพทางภูมิศาสตร์ ความเชื่อทางศาสนา เชื้อชาติ ภูมิหลังทางเศรษฐกิจ และสังคม

แนวคิดในการสืบสานพระราชปณิธานศาสตร์พระราชา หมายถึง การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นำองค์ความรู้ที่สำคัญจากการศึกษาเรียนรู้จากชุมชน และหลักการทรงงานที่เกิดผลสำเร็จถึงบุคคลที่อาศัยอยู่ภายใต้ร่มบรมโพธิสมภารโดยไม่เลือกว่ามีสัญชาติไทยหรือไม่ เพื่อแผ่ประโยชน์ถึงชนชาติอื่น สู่ชาวโลก

ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง หมายถึง ตัวเหตุอันเป็นทางให้เกิดผลที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรีโดยตรงและโดยอ้อม ประกอบด้วยความรู้ ความเข้าใจ การเรียนรู้ เจตคติ และแนวคิด

ความตั้งใจ หมายถึง การตั้งใจมุ่งไปสู่จุดๆ หนึ่ง การคิด การพิจารณาปัญหาและเรื่องราวต่างๆ อย่างถี่ถ้วน ใช้เวลาคิดก่อนลงมือทำและสิ่งที่จะทำคือสิ่งที่จะให้ประโยชน์

การสืบสาน หมายถึง การนำศาสตร์ วิชาการ องค์ความรู้ มาประพุดิปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ทั้งในส่วนตน และส่วนที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสังคม

ศาสตร์พระราช หมายถึง โครงการตามพระราชดำริที่พ้นกว่าโครงการ อาทิ การจัดการดิน การจัดการน้ำ การเกษตรแปรรูป พลังงานทางเลือก สิ่งแวดล้อม ชุมชน การปลูกป่า ปลูกพืชผักสวนครัว เป็นต้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี